

PRVA SVETOVNA VOJNA V OČEH DVEH SLOVENSKIH ILUSTRIRANIH ČASOPISOV

MAJA ŽVANUT

Prvi slovenski ilustrirani časopis, Slovenski ilustrovani tednik, je leta 1911 začel izdajati podjetnik in politik Ivan Pesek, sicer po poklicu učitelj. O svojih nagibih in ciljih je spregovoril v Pojasnilu,¹ natisnjenem v Tedenskih slikah kot odgovor na obrekovanje, ki sta ga sprožila njegov slabi finančni položaj in začasna zveza z dr. Ivanom Šušteršičem. V njem se najprej na široko razgovori o sebi, kako je še kot dijak v Mariboru urejal tajen dijaški list, kot učitelj pa je sodeloval pri raznih časopisih, kjer se je trudil za prosveto naroda. Na tihem si je vedno želel izdajati ilustriran tednik moderne vsebine in oblike. Zaradi slabega zdravja ni vzdržal večnih bojev z Nemci, zato je opustil učiteljski poklic, se nekaj časa ukvarjal s podjetništvom, leta 1911 pa je prišel v Ljubljano, kjer je takoj začel izdajati Slovenski ilustrovani tednik, čeravno so ga, kot pravi, mnogi svarili, češ da pri Slovencih še niso godna tla za tak list, saj so mnogo premajhen narod. Prvi dve leti je tednik res imel izgubo, potem pa si je opomogel in si pridobil veliko naročnikov ne le v slovenskih deželah, marveč tudi v tujini, kjer so živeli Slovenci: v Avstriji, na Westfalskem, v Švici, Parizu, Londonu, na Balkanu, v Egiptu in Ameriki. Izhajal je v 13.500 izvodih. Ob izbruhu vojne so ga oblasti z mnogimi drugimi časopisi vred ukinile. Toda vztrajni Pesek je dosegel, da je smel že v avgustom 1914 poslati v svet nov ilustriran tednik, pod naslovom Tedenske slike, ki je bil ves prilagojen vojnemu času.

Do 39. številke II. letnika ga je tiskal Dragotin Hribar v Ljubljani, do 2. številke III. letnika Peskova Zadružna tiskarna v Krškem, v začetku leta 1917 pa je Pesek kupil Hribarjevo tiskarno, jo reorganiziral in preimenoval v Zvezno tiskarno. Kmalu pa je zašel v denarne težave in ker ni niti pri liberalcih niti pri Kalanovih pristaših v SLS dobil podpore in posojila, se je vdal pritiskom dr. Ivana Šušteršiča, ki ga je silil, naj mu tiskarno proda ali pa tiska v njej njegov politični list Resnico. Pesek je v resnici natisnil prvo številko, potem pa je tako sodelovanje odklonil, pač pa je sprejel Šušteršičev predlog, naj svojo boljše opremljeno tiskarno na Dunajski cesti zamenja za Šušteršičevo Zadružno tiskarno na Starem trgu. Ta nenavadna zamenjava se je opravila v zadnjih dneh leta 1917.² Z odškodnino, ki jo je dobil ob tem, je Pesek poplačal dolgove in še naprej tiskal svoje TS pa tudi Slovana, ilustrirani humo-

ristični list Kurent (1918/1919), socialistično revijo Demokracija (1918—1919) in prvi letnik dnevnika Jugoslavija (od 1918 dalje), ki je zastopal stališča narodnosocialistične stranke, med katere voditelji je bil sam Pesek. S tem se je tiskarna vključila v dnevne politične boje.³

Toda TS so kmalu dobile konkurenta: 3. septembra 1914 je izšla prva številka Ilustriranega glasnika, ki ga je tiskala Katoliška tiskarna. V začetni reklamni kampanji se je razglasil za naslednika priljubljenega Slovenskega ilustrovanega tednika. Ogorčeni Pesek je hotel to reč javno razčistiti v Slovenskem narodu in TS, vendar so oblasti ob tej priložnosti oba časopisa zaplenile.⁴

ZUNANJA OBLIKA OBEH ČASOPISOV

TS so izhajale ob sredah, sprva v manjšem, nato v večjem formatu. V začetku so imele osem strani, z novim letom 1916 pa kar 16, vendar od tega tri do štiri strani oglasov. V 30. številki tega letnika se je številko strani zmanjšalo na 12 (na račun oglasov) in tak obseg je tednik, z izjemo dveh skrčenih števil, obdržal do konca. Cena je bila 10, od leta 1916 dalje pa 12 kron na leto. Letnik je tekel od 1. januarja do 31. decembra, tako da jih je bilo pet (prvi in zadnji nepopolna). Na položaju odgovornega urednika so se zamenjali trije možje: Dragotin Mohar (1914/15), Ivan Koželj (1915/17), Anton Sterlekar (1917/18). Naklada ni znana. Tednik je usahnil junija 1918 brez poprejšnjega obvestila bralcev.

Prva stran je bila vedno ilustracija s podnapisom (akvarel ali fotografija), večinoma privzeta iz podobnih dunajskih listov. Tudi ostali fotografski material je prihajal iz »ilustracijske centrale« na Dunaju, ki je imela lastne vojne poročevalce-fotografe. Domači posnetki so bili pravzaprav samo slike padlih na fronti, pa še te so morali pošiljati v Gradec ali na Dunaj, da so naredili klišeje, zato so bile objavljene z veliko zamudo. Zaradi vojne so bile ovirane dobave papirja, ki ga je bilo razen tega treba plačevati vnaprej in to je bil glavni razlog za Peskove denarne težave.

Ilustrirani glasnik je izhajal ob četrtkih, od 3. septembra 1914 do 29. avgusta 1918, ko je napovedal, da bo izhajal še naprej, le da v drugačni obliki, vendar iz tega ni bilo nič. Letna naročnina je bila videti konkurenčna, le 8 kron letno skozi vsa štiri leta, toda obseg

lista je bil večji del manjši od TS (sprva 12 strani, od maja 1916 še 10, od oktobra 1917 do konca pa le 8 strani). Papir je bil sprva finejši od tistega v TS, a se je v letu 1917 občutno poslabšal. Naročnikov je bilo v začetku veliko — 12.000, tako da so morali prvo številko ponatisniti. Uredništvo si je postavilo nalogo, da mora imeti list ob novem letu najvišjo naklado na Slovenskem. Ali se je to uresničilo, ni znano, vsekakor pa je tednik tako kot drugi časopisi prav kmalu moledoval naročnike, naj redno plačujejo naročnino in pridobivajo še novih. Tudi IG je bil ves odvisen od vzorov in tehničnih uslug velikih tujejezičnih časopisov. Odgovorni urednik je bil vsa leta Josip Klovar, tiskala pa ga je Katoliška tiskarna v Ljubljani.

PROGRAM IN VSEBINA

TS so v listnici uredništva v prvi številki napovedale, da bodo zvest glasnik misli in čustev slovenskega naroda v vojnem času ter lojalen, patriotičen, avstrijsko čuteč list, ki bo stal tudi na braniku vere. Marca 1916⁵ so prinesle odgovor nekemu bralcu iz Trsta, ki je spraševal, zakaj ni v njih nič političnih vesti: TS nočejo politike, političnih listov je dovolj, njihovi članki želijo biti poučni in zabavni, poleg tega prinašajo literaturo in serije fotografij s spremljevalnimi članki. V tem da se ravnajo po zgledu najboljših čeških, hrvaških in nemških ilustriranih tednikov.

Vsebinska shema se ni spreminjala, le da so nekatere rubrike z leti dobile več teže: naslovna stran je bila ilustracija, sledilo je nekaj literature (pesem, zgodba v nadaljevanjih, črtica), nato eden ali več poljudnih člankov na temo zgodovine, geografije, narodopisja, vojaške tehnike, sociale ipd., kronika dogajanja na frontah, drobne zanimivosti in gospodinjski kotichek z zdravstvom. Do pomladi 1917, ko je popustila težka roka cenzure, je časopis dajal videz neškodljivega domačega prijatelja, ki se izogiba kočljivim temam, potem pa ga politični dogodki povlečejo za seboj, rubrika Razne vesti poslana osrednja s svojimi izčrpnimi poročili o domači in svetovni politiki.

Literarni del sestavljata poezija in proza, zbrani z vseh vetrov, ki pa sta vendar na določeni ravni. Poleg daljših, zvečine pustolovskih zgodb v nadaljevanjih je tu množica krajših del domačih, a predvsem evropskih piscev, od katerih so nekoliko številneje zastopani francoski (Daudet, Maupassant, Zola, Balzac) in ruski (Čehov, Maksimov, Azov, Averčenko). Zdi se, da so bili v uredništvu tudi v tem pogledu odvisni od tujih vzorov.

Tu je nadalje mnogo narodopisnih in zgodovinskih delc, ki so služila bodisi kot mašilo v letih stroge cenzure, z nekaterimi pa je list v resnici želel širiti obzorje svojih bralcev, predstavljajoč jim dežele, ki so bile udeležene pri tej vojni. Posebno slovanski in balkanski narodi so tu našli veliko prostora. A tudi ti spisi so večinoma prevzeti iz tujih časopisov, ki so imeli lastne dopisnike. Častna izjema so prispevki dr. Ivana Laha, ki je bil tudi sam na fronti. Razmeroma dosti, posebno v zadnjih letnikih, je poročal s področja umetnosti: ocen knjig, koncertov, razstav. Prva dva letnika sta nadalje polna člankov na temo vojaške tehnike in strategije ter zdravstvenih in socialnih problemov kot posledic vojne. Sprva redki nekrologi s fotografijami so se proti sredini leta 1915 tako namnožili, da se je uredništvo odločilo, da bo poslej objavljalo le take, ki imajo splošen slovenski pomen.

IG je začel velikopotezno. V prvih osmih številkah listnice uredništva poročajo o navdušenem sprejemu pri občinstvu. Izdajatelju pa »ni šlo za dobiček«, hotel je le osrečiti slovenski narod z dobrim družinskim listom. Porok za to naj bi bila raznoličnost prispevkov: pesmi, zgodbe, podlistek, črtice, poučni in prigodni članki na vojne teme, nekrologi, rubriki Doma in Po svetu, gospodinjstvo in zdravstvo.

List je bil ves čas bolj literaren kot poljudnoznanstven ali informativen. V štirih letih je prinesel več daljših tekstov v nadaljevanjih (med njimi dva prava podlistka) tujih avtorjev, zelo dobro pa so zastopani tudi domači, zlasti France Bevk s številnimi črticami, Cankar in štirje iz dominsvetovega kroga: Silvin Sardenko, Matija Malešič, Ciril Jeglič in France Koblar. Od tujih avtorjev krajših tekstov je največ Rusov. Preostali prostor so tudi pri IG prve dve leti mašili z geografskimi, zgodovinskimi, socialnimi in vojno-tehničnimi prispevki, a jih je občutno manj kot v TS. Umetnostnega žvljenja tednik ni spremljal. Nekrologov je bilo vsa leta precej, vendar je objavljala le tiste, ki so bili sorodniki naročnikov.

ODNOS OBEH TEDNIKOV DO OSREDNJIH DOGODKOV DOBE

Atentat in vojna na Balkanu

Atentata lista spričo budne cenzure seveda nista mogla drugače oceniti, kot da je to gnusen zločin, v njegovo ozadje se ne spuščata. Izbruh vojne je obema nekaj, kar se je že dolgo pripravljalo. TS so v prvi številki podale dosti realistično oceno vzrokov te

vojne, v kateri se bo po njihovem odločilo, kdo bo imel v prihodnje prevlado v Evropi. O prvih bojih s Srbi poročata oba obširno in cenzuri prilagojeno (TS povzemajo po Neue Freie Presse, za IG pa piše neposredni udeleženec, poročnik Cvenkel): med vojaki je bilo veliko navdušenje, »časť«, da so smeli prvi streljati na Srbe, je doletela Hrvate, ki so jim oficirji komandirali po hrvaško (!). Srbi da so zvižalni in zahrbtni: v lice se delajo prijazne, v hrbet streljajo. TS v naslednjih številkah obširno pišejo o načinu bojevanja Srbov, ko se, kot pravijo, za svoj obstanek bori ves narod. Ob polomu srbske vojske v letu 1915 ne morejo skriti svoje prizadetosti, ki jo skrijejo za ponatis članka iz Arbeiter Zeitung, ki govori o strašni usodi tega naroda kot žrtvi svojega geografskega položaja. Oba tednika budno spremljata peripetije na južni fronti, TS obširneje in bolj dokumentirano, IG pa le sumarično, ne da bi se opredeljeval.

Svetovna vojna

TS so ves čas izhajanja na veliko sledile dogajanjem na evropskih bojiščih: v vsaki številki so prinašale poročila s front, ki sicer niso bila čisto sveža, so pa vendar dajala dobro podobo tistega, kar se je dogajalo, razen tega pa so še s priložnostnimi članki obdelale posamezne dogodke. Pri tem so si vsaj nekoliko kritičnosti privoščile takrat, kadar so poročale o bojih na zahodu (čez Nemce je bilo torej dovoljeno zabavljati), medtem ko je bila vzhodna fronta tabu, tam so se dogajala sama junaštva, vendar je treba takoj dodati, da so o Rusih vedno govorile vsaj s kančkom simpatije.

Tudi IG prinaša v vsaki številki vojaške in politične novice z vsega sveta. Vojne dogodke spremlja v začetku zelo natančno, svojim bralcem podari tudi zemljevid Evrope s posebej označenimi državami — udeleženkami vojne in podatki o njihovem potencialu. Posebnih člankov na to temo pa je malo in tudi v ocene vojaških in političnih dogajanj se ne spušta.

Vojna z Italijo in soška fronta

Tu je prizadetost obeh tednikov čisto drugačna. TS spremljajo zaplete z Italijo, njene zahteve, ponudbe avstrijske vlade. Po izbruhu vojne opisujejo natančno boje ob Soči in se pri tem nikoli ne pozabijo razgovoriti o srčnosti slovanskih polkov. Z zadoščanjem sporočajo, da tuji časopisi opisujejo to deželo kot slovensko. Z množico fotografij in člankov predstavijo trpeče Posočje in njegove branilce: Boroeviča, Dalmatince pod vod-

stvom legendarnega Turudije, neustrašne Slovence, ki da jih hvalijo tudi italijanski časopisi. Ta vojna je po njihovem mnenju vlila Slovincem samozavesti, saj je v začetku vse pričakovalo, da bo mali slovenski narod utonil v vojni vihri, pa se, nasprotno, na vseh koncih Evrope kaže kot junak.

IG prav tako v skoraj vsaki številki podrobno poroča o soški fronti, precej manj pa ima spremljevalnih člankov, ni tako vsiljivo avstrijsko patriotičen in navdušen nad hrabrimi Slovenci, vendar zna na svoj kratki, stvarni način marsikaj povedati med vrsticami.

Oba tednika imata veliko fotografij s soške fronte, toda ker sta vezana na tuje vire, ne v taki količini, kot bi verjetno rada glede na pomen tega bojišča za Slovence. Soška fronta je količinsko zastopana približno tako kot druge evropske fronte. Fotografsko gradivo ima v glavnem to vrednost, da daje splošen vtis o fronti v prvi svetovni vojni: kakšni so bili strelski jarki, kaverne, poljska železnica, bolnišnice, pokopališča, spomeniki, uniforme, oborožitev. V prvih letih posnetki niso bili točno locirani, nosili so oznake »nekje na Krasu«, »na Tolminskem« in podobno. Izjema so grobišča, ki jih posebno IG precej predstavi. V letih 1917 in 1918 so napisi pod fotografijami nekoliko radodarnjši. Vojaške oblasti so že med vojno skrbele, da so bili padli dostojno pokopani. Januarja 1917 poročajo TS, da po Nemčiji in Avstriji potuje razstava »Vojaški grob in vojaški spomenik«, ki ima učni namen. Tednik priporoča slovenskim občinam, naj spomenike naročajo pri domačih umetnikih, primerne pa so tudi plošče na cerkvah, spomske lipe in vodnjaki.

V letu 1918 se je z vso težo postavil problem porušene Goriške, ki jo je bilo treba čim prej spet obljuditi, a vladni birokrati so kar spali. IG je junija v treh nadaljevanjih prinesel nasvete, kako naj domačini sami obnavljajo porušene domove, čemur je dodal tudi praktične primere — pet načrtov hiš, prilagojenih kupni moči prebivalstva. Soški fronti nekoliko ob robu, pa vendar tesno povezane z njo, so bile serije razglednic »Vojska v slikah«, delo domačih umetnikov, ki jih je vsa vojna leta zalagal, obilno priporočal in tudi objavljajl IG. Del čistega dobička od njihove prodaje je šel namreč za goriške begunce in oslepele slovenske vojake.

Revolucionarna dogajanja v Rusiji

V TS je vseskozi opaziti veliko zanimanje za Rusijo in razmere v njej. Izbruh revolucije jih ne preseneti. Ko marca 1917 prvič poročajo o njej, analizirajo tudi vzroke, ki so

jo povzročili.⁶ V zadnji marčevski številki poročajo, da je uspela, nerešeno da je le še vprašanje državne vladavine, od tega pa bo odvisen vpliv revolucije na Evropo in svet. Tudi naslednje številke so prinašale vesti iz Rusije o različnih strujah, ki so bile bodisi za mir ali vojno in o končni prevladi boljše-vikov. Do njih zavzemajo stališče v članku *Revolucija in evolucija*,⁷ ko pravijo: brezmejno tlačnemu ruskemu narodu je vojna odprla oči, vrgel je carja in si vzel vlado iz vrst znanih meščanov; tudi to je odslovil in si vzel vlado iz najodličnejših socialistov, zmernih republikancev; a tudi te je vrgel in poklical na čelo anarhiste, komuniste, negativne elemente (Lenin, Trocki in drugi Židje brez slovanskega čuta), ki hočejo kar čez noč urediti vsa vprašanja.

IG poroča, 22. marca 1917, da je v Rusiji baje revolucija, a se mu zdi to malo verjetno, čeprav je res, da prebivalstvo tamkaj zelo strada. V naslednji številki poroča o vzrokih, ki so jo sprožili in o bojih med strujami. Septembra piše čisto v duhu nemškega tiska, da je v Rusiji velika zmeda, vlada bi rada sklenil mir, pa ne more, ker je preveč v oblasti angleškega denarja. Novembra predstavi Leninov program in dodaja, da bo za Evropo pravi blagoslov, če se mu res posreči doseči mir.

Mirovna prizadevanja in pogajanja

TS so že dokaj zgodaj objavljale ugibanja tujih časnikarjev, koliko časa utegne trajati vojna in kakšna bo Evropa po njej. Konec leta 1916 so prinesle predlog centralnih sil za mirovna pogajanja in pozneje odgovor antante nanj. V članku *Nove naloge po vojni*⁸ so razvile (lastno?) misel, da po vojni narodno gospodarstvo ne bo več kapitalistično v smislu 19. stoletja, ampak socialistično. Organi gospodarskega življenja bodo sprva ostali še isti, le bolj povezani z državo, ljudje pa bodo delali iz spoznanja, da so člen v državnem ustroju. Mirovno vprašanje so imele ves čas na sporedu, posebno obširno pa so pisale o stockholmski konferenci socialnih demokratov, ki jim je pomenila poskus delavcev, da zgradijo most med narodi pa tudi o pogajanjih v Brest-Litovskem. Tu poročajo o ruski zahtevi po samoodločbi narodov, ki jo je avstrijski delegat zavrnil: ta zahteva je po njihovem sprejemljiva za vse narode, razen za Nemce in Madžare, ki so torej krivi, da se vojna nadaljuje.

IG prinaša decembra 1917 slovenski prevod note centralnih sil, ki na pobudo cesarja Karla ponujajo antanti mir. Pozneje poroča o odgovoru zaveznikov, na široko pa o Wil-

sonovih ter zlasti papeževih mirovnih prizadevanjih. 3. januarja 1918 objavi celoten predlog ruskih delegatov za mir ter odgovor centralnih sil nanj. Do stockholmske konference je zadržan, češ tudi med socialnimi demokrati so sicer poštenjaki, na splošno pa so njihovi voditelji v službi velikega kapitala, oziroma Judov, zato so si v laseh in jim ne bo uspelo narediti miru.⁹

Notranjeavstrijske razmere

Kar se tiče domačih razmer, so časopisi pa tako tudi naša tednika, prva leta vojne očitno smeli pisati le o pomanjkanju živeža, za kar je bila seveda kriva Ogrska, ki je imela žita dovolj, pa ga je raje prodajala v tujino kot avstrijski polovici države. Spomladi 1916 je postalo aktualno vprašanje koncentracije slovenskih političnih strank. TS so prinesle poziv tržaške Edinosti k taki združitvi: Čehi, Poljaki, Madžari so politično aktivni, le Slovenci spe.¹⁰ Bralce obveščajo, da nemški listi mnogo pišejo o tem, kakšna bo Avstro-Ogrska po vojni in delajo kombinacije z narodi, nekateri pa zahtevajo celo spoštovanje individualnosti narodov. Oktobra objavljajo odgovor Slovenca, v katerem SLS sporoča svoje pogoje za koncentracijo, za katero načelno je.¹¹ IG o vsem tem ne piše.

Atentata na Stürghka ne komentirata, navajata le dejstva. V tem času jima je še vedno prva skrb dokazovanje zvestobe Slovencev dinastiji, navdušujeta se nad prvimi političnimi odločitvami mladega cesarja, posebno nad amnestijo. Avstrijski predlog o formiranju poljskega kraljestva jima je zanesljivo znamenje, da Slovenci ne upajo in se ne borijo zaman, cesar bo 'uslišal tudi njihovo željo po avtonomiji.

Politika postane v letu 1917 ena od osrednjih tem obeh tednikov. Namenjata ji vedno več prostora. To je posebej očitno pri IG. Oba poročata o pripravah na državni zbor, v prvi junijski številki pa prinašata besedilo majske deklaracije: TS se v obširnem članku *Začetek ustavnega življenja*¹² razgovore o razmerah v državi pod Stürghkom in pohvalijo novega cesarja, da so njegove misli ustavne in demokratične, Slovincem v veliko zadovoljenje. Poslej je njuno pisanje veliko bolj svobodno in kritično, čeprav se cenzura tu in tam še vmeša. Za oba je značilno nezaupanje v vlado in zaupanje v cesarja.

TS pogosto pišejo o obupnih gospodarskih razmerah, ki so posledica vojne: o stavki mariborskih železničarjev, o novih davkih, ki bodo — posebno vinski — povzročili izseljevanje, o bedi na Goriškem, kjer vlada mnogo obljublja, a nič ne naredi. TS čutijo bolj

z delavci — Anton Pesek je spomladi 1918 začel izdajati socialistično revijo Demokracija in je njen uvodni članek ponatisnil tudi v TS¹³ — medtem ko IG kot Krekov pristaš bolje razume kmeta. Parlamentu priporoča, naj bolj skrbi zanj, sicer se bo vse sesulo. Januarja 1918 poročata oba o velikih delavskih stavkah na Dunaju, IG pa takoj pristavlja, da bo vlada vprašanje preskrbe delavcev reševala na račun kmeta. Pri majniški deklaraciji gre po njegovem tudi za vprašanje kruha.

Oba vestno spremljata politične dogodke, ki zadevajo Slovence: Krekovo in Koroščevo potovanje v Prago in po Balkanu, septembrsko izjavo, razcep v SLS, razvoj deklaracijskega gibanja. Krekovi smrti posveča zlasti IG veliko prostora, objavi pa tudi Jegličevo izjavo ob izstopu Šušteršiča in Jakliča iz SLS.¹⁴ Oba tednika se zelo angažirata v deklaracijskem gibanju. V začetku 1918 objavljata predloge v zvezi z bodočo ureditvijo skupnosti jugoslovanskih narodov: jugoslovanska ideja jima je stvarnost, avstrijski okvir počasi opuščata. IG postane kar revolucionaren, ko objavi Pravljico (ki jo je cenzura močno oklestila, pozneje pa je nekdo izvodu, ki sem ga imela v rokah, manjkajoče dele dodal) — ostro satiro na vojskujoče se države in vladarje, tudi avstrijskega.¹⁵ Nemcem, ki protestirajo zaradi dogodkov na jugu, odgovarja takole: če tlačen in dušen ogenj na jugu šine kvišku, uniči pilote, ki jih zabijajo Nemci za svoj »nemški most do Adrije«.¹⁶

Posebej obširno in zanosno poročata oba lista o slavnostih v Pragi, ki so se jih udeležili tudi Jugoslovani. To je bilo poslednje navdušenje. Zadnja številka TS, dne 5. junija, je bila že vsa pobeljena. IG pa je močno zvođenel, a je vztrajal še do konca avgusta, ko je v predzadnji številki naznanil, da bo izhajal še naprej, le v spremenjeni obliki: v manjšem formatu, na štirinajst dni in na 24-ih straneh. Prinašal bo mnogo literature, zlasti izvirne, poučne članke opise bratskih narodov in potopise, vse bogato ilustrirano. Vojno bo obravnaval le toliko, kolikor bo potrebno. Septembra se potem vendarle ni več pojavil.

ZAKLJUČEK

Tedenske slike in Ilustrirani glasnik sta zelo soliden proizvod slovenskega tiskarstva

med prvo svetovno vojno. Z občudovanja vredno vztrajnostjo sta kljubovala težavam, ki jih je prinašal vojni čas; težki roki cenzure, ki je prepovedovala celo prevode iz nekaterih listov in s tem omejevala izbor, pomanjkanju papirja, zamudnemu potovanju klišejev, plačevanju vnaprej. Slovenci so bili torej navzlic pomislekov nekaterih dovolj beroče občinstvo, da se je med njimi lahko obdržal ne le en, ampak celo dva ilustrirana tednika. Ne glede na to, da sta bila uglasena na isto tematiko (tu in tam so se ponavljale tudi fotografije), sta imela vendar vsak svoj obraz: IG se je zatekal v literaturo in manj razkazoval avstrijski patriotizem, TS pa so svoje velike ambicije morale skrivati za mašilnimi članki, ki so nekoliko nenačrtno prinašali za vsakogar nekaj, ter za sumljivim navdušenjem za dinastijo. Kakšno olajšanje za oba, ko se lahko nekoliko svobodneje razpišete! TS se izživljajo v slovanofilstvu in navdušenju za majsko deklaracijo, IG je strankarsko discipliniran in tempira navdušenje tako, kot se je stopnjevalo v SLS. In končno, tekmeča sta se, vsaj navzven, dostojanstveno prenašala. Na svojih straneh nikoli nista omenila drug drugega.

OPOMBE

Tedenske slike, izhaja ob sredah. Izdajatelj in odgovorni urednik Dragotin Mohar (od 1915, 39: Ivan Koželj, od 1917, 3: Anton Sterlekar). Tiskal Dragotin Hribar (1915, 39—1917, 2: Zadržna tiskarna v Krškem, od 1917, 47: Zvezna tiskarna). Letnik I—V (12. avg. 1914 do 5. junij 1918). Ilustrirani glasnik, izhaja ob četrtkih. Odgovorni urednik Josip Klovár. Tiskala Katoliška tiskarna v Ljubljani. Letnik I—IV. (3. sept. 1914 do 29. avg. 1918). Razen njiju je v tem času izhajal še ilustrirani štirinajstnevnik Svetovna vojska. Urednik Ludovik Tomažič, založila Katoliška bukvarna v Ljubljani, tiskala Katoliška tiskarna. Izhajal je od novembra 1914 do julija 1915. 18 sešitkov in zemljevid Evrope.

1. TS IV. št. 52, V. št. 1, B. Berčič: Tiskarstvo na Slovenskem, Ljubljana 1968. — 2. isto. — 3. B. Berčič: Tiskarstvo... — 4. TS V. št. 1 Pojasnilo. — 5. TS II. št. 12. — 6. TS IV. št. 12. — 7. TS IV. št. 48. — 8. TS IV. št. 7. — 9. IG III. št. 36. — 10. TS III. št. 17. — 11. TS III. št. 41. — 12. TS IV. št. 23. — 13. TS V. št. 19. — 14. IG IV. št. 15. — 15. IG IV. 32. — 16. IG IV. št. 32.